

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

**PAŽYMA
DĖL PATIKIMUMO UŽTIKRINIMO PASLAUGŲ RINKOS 2020 METŲ APŽVALGOS
(TOLIAU - APŽVALGA)**

Nr.
Vilnius

Projekto rengėja – Ryšių reguliavimo tarnyba (RRT).

Projekto tikslas. Apžvalga atlikta vadovaujantis Vyriausybės pasitarimo 2017 m. birželio 19 d. protokolo Nr. 26 1 dalies 3 punktu, siekiant kasmet įvertinti naudojimosi kvalifikuotomis elektroninio patikimumo paslaugomis Lietuvoje pokyčius ir pažangą.

Dabartinė situacija. 2020 m. pabaigoje Lietuvoje įsisteigę ir RRT prižiūrimi kvalifikuoti patikimumo užtikrinimo paslaugų teikėjai teikė 5 tipų (iš 9 galimų tipų) kvalifikuotas patikimumo užtikrinimo paslaugas:

- 2 kvalifikuotus elektroninio parašo sertifikatus sudarantys paslaugų teikėjai: ADIC prie VRM ir VĮ RC.
- 2 kvalifikuotų elektroninių laiko žymų kūrimo paslaugas teikiantys paslaugų teikėjai: UAB „BalTstamp“ ir VĮ RC.
- 1 kvalifikuotus elektroninio spaudo sertifikatus sudarantis paslaugų teikėjas: VĮ RC.
- 1 kvalifikuotų elektroninių parašų kvalifikuotas galiojimo patvirtinimo paslaugas teikiantis paslaugų teikėjas: UAB „Dokobit“ 1.
- 1 kvalifikuotų elektroninių spaudų kvalifikuotas galiojimo patvirtinimo paslaugas teikiantis paslaugų teikėjas: UAB „Dokobit“

Projekto esmė. Apžvalgoje išanalizuoti esminiai kvalifikuotų elektroninio parašo sertifikatų skaičiaus ir naudojimosi kvalifikuotomis elektroninio patikimumo paslaugomis pokyčiai.

Kvalifikuotų elektroninio parašo sertifikatų skaičiaus pokyčiai 2020 metais:

• bendras Lietuvoje išduotų galiojančių Lietuvos patikimumo užtikrinimo paslaugų teikėjų sudarytų kvalifikuotų elektroninio parašo sertifikatų skaičius 2020 m. pabaigoje sumažėjo 2,6 proc., tačiau bendras Lietuvos gyventojams 2020 m. išduotų ir galiojančių kvalifikuotų elektroninio parašo sertifikatų skaičius padidėjo 36,5 proc., kadangi 1 462 371 kvalifikuotą elektroninio parašo sertifikatą Lietuvos gyventojams buvo sudaręs Estijoje įsisteigęs ir prižiūrimas paslaugų teikėjas SK;

• 2020 m. iš bendro Lietuvos gyventojams išduotų galiojančių kvalifikuotų elektroninio parašo sertifikatų skaičiaus (2 122 822) su Smart-ID programėle išduotų sertifikatų skaičius sudarė 1 139 766 (54 proc.), su asmens tapatybės kortelėmis, valstybės tarnautojų pažymėjimais ir vidaus tarnybos sistemos pareigūnų pažymėjimais – 613 419 (29 proc.), su SIM kortelėmis – 325 802 (15 proc.) ir su kitomis lustinėmis kortelėmis arba USB kriptografiniais raktais – 43 835 (2 proc.);

• didžiąją rinkos dalį Lietuvoje (beveik 69 proc. visų sudarytų kvalifikuotų elektroninio parašo sertifikatų, arba 99,8 proc. sertifikatų, skirtų pasirašymui su mobiliaisiais įrenginiais) užėmė ne Lietuvoje, o Estijoje įsisteigęs patikimumo užtikrinimo paslaugų teikėjas SK.

Naudojimosi kvalifikuotomis elektroninio patikimumo paslaugomis pokyčiai 2020 metais:

Pandemijos metu daug veiklų persikėlus į virtualią erdvę, elektroninio parašo naudojimas tapo labai aktualus ir jo naudojimo apimtys sparčiai didėjo.

• 2020 m. elektroniniu parašu naudojosi daugiau kaip Lietuvos gyventojų, o per pastaruosius 6 metus naudojimasis kvalifikuotu elektroniniu parašu išaugo beveik 6 kartus;

• 2014 m. kvalifikuotu elektroniniu parašu naudojosi tik 6 proc. apklaustų gyventojų, 2017 m. – 14 proc., 2018 m. – 18 proc., 2019 m. – 23 proc. o 2020 m. – jau 35 proc.;

- 2020 m., palyginus su 2019 m., labiausiai padidėjo besinaudojančių kvalifikuotu elektroniniu parašu tarp jaunimo iki 30 metų ir tarp vyresnių nei 50 metų žmonių (net po 14 procentinių punktų);

- Lietuvos gyventojai, kurie 2020 m. naudojo kvalifikuotu elektroniniu parašu, daugiausia (74 proc.) juo naudojo pasirašydami bankines transakcijas elektroninės bankininkystės sistemose, kiek rečiau – atlikdami operacijas SODROJE ar kitų valstybinių institucijų informacinėse sistemose (62 proc.), pasirašydami darbinius elektroninius dokumentus (46 proc.) ir asmeninius elektroninius dokumentus (44 proc.);

- Lietuvos gyventojai, kurie 2020 m. naudojo kvalifikuotu elektroniniu parašu, dažniausiai pasirašė naudodami Smart-ID mobiliąją programėlę (dažniau nei kas antras – 51 proc.) ir SIM kortelę (beveik kas antras – 48 proc.);

Nors kvalifikuoto elektroninio parašo sertifikatų naudojimas Lietuvoje auga, tačiau vis dar daug Lietuvos gyventojų kvalifikuotu elektroniniu parašu nesinaudoja (61 proc. visų apklaustųjų), o dalis apie jį visai nežino (26 proc. nesinaudojančių elektroniniu parašu). Taip pat vis dar sąlyginai didelė dalis Lietuvos gyventojų (54 proc.) nežino, kad asmens tapatybės korteles galima naudoti pasirašant kvalifikuotu elektroniniu parašu.

Atitiktis Vyriausybės programos nuostatom. Apžvalga tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome Apžvalgą svarstyti Vyriausybės pasitarime. Atkreipti Ekonomikos ir inovacijų ministerijos bei kitų ministerijų dėmesį, kad siekiant didesnės naudojimosi kvalifikuotomis elektroninio patikimumo paslaugomis pažangos reikalingas visuomenės švietimas ir platesnė informacijos sklaida.

Vyresnioji patarėja

Sigita Panovienė